

Szádvár

A Bebekek erős fészke Torna magas hegyén

Birkenstein 1686-ban kiadott geometria-tankönyvében az egyik ábra, feliratos szalagja szerint Szádvárat ábrázolja: meredek hegy tetejét betöltik a védőfallal körülvett palotaszárnyak. Ez jellegzetes fantáziakép. Az előtérben életkép látható: lovas és gyalogos hajdú alakja.

A vár alatt épült falucskában, Szögligeten még manapság is úgy mesélik a régi hagyományok tudói, hogy élt egyszer ezen a tájon egy juhász (Bebek), akinek a kutyája kincset talált. A kincset elvitte a királyhoz, s annyit kért érte, hogy fölépíthessen hét „juhaklot”. Egyike lett ezeknek Torna vára, a másik Krasznahorka, s közéjük tartozott Szádvár is. Azt is tudni vélik, hogy a szádvári vár építése bizony nem kevés bajjal-vesződséggel járt. Először az Óvár hegyen próbálták fölépíteni. Ám mindazt a falat, amit nappal raktak az Óváron, az ördögök éjjelente áthordták Szádvár hegyére. Bebek belátta, hogy Szádvár hegyén kell a várat fölépíttetnie. Annyi igaz, hogy az Óvár hegyen a 20. század elején még láthatók voltak egy vár alapfalai.

Az ördögök aztán derekasan segítettek Szádvár építésénél. Ők vájták a sziklába a vár mély kútját, s ők fúrták az alagutakat is, amelyek – a hagyomány szerint – elvezettek egészen Szendrő, Pelsőc, Torna, sőt Krasznahorka váráig. Bebeket nem lehetett megfogni. Hol itt, hol ott bukkant föl, s tűnt el hirtelen, mert a föld alatt járt.

Azt is rebesgetik a szögligetiek, hogy katolikus templomukat a csehek, a husziták építtették volna.

Az igazságos Mátyás király uralkodása idején történt: Patócsy Benedek, Szádvár ura halálos ágyán úgy végrendelkezett, hogy fiát a rozsnyói vörös barátokra bízta, akik majd papot nevelnek belőle. A nevezetes írásban a következő volt olvasható: „Birtokomat két részre osztom, az egyik a szádvári uradalom, huszonkilenc faluval, a másik rész a gombaszögi vadászházam a réttel és a kis erdővel, mindkettőt a barátokra hagyom, úgy azonban, hogyha a fiamból papot nevelnek, kit szintén az ő gondjaikra bízok. De ha valamely okból nem akarná fiam a papi pályát, akkor a két birtok közül az legyen a fiamé, amelyiket a barátok akarják.”

A fiatal Patócsy Bálint apja halála után a király vitéze lett. Az uralkodó, hallván az örökségi ügyet, maga kívánt abban bíró lenni. Megjelentek előtte a szerzetesek és a fiatal Patócsy is. A király az írást áttanulmányozva, feltette a kérdést a szerzeteseknek, melyik birtokrészre tartanak igényt. Azok habozás

Szádvár

nélkül természetesen a szádvárit választották. A király megdicsérte őket önzetlenségükért, majd az elképedt barátoknak megmagyarázta a végrendelet helyes értelmezését. Vagyis a két birtok közül az legyen a fiúé, amelyiket a barátok akarják. Azok a szádvári uradalmat akarták, tehát azt kell a fiatal Patócsynak megkapni.

Egy csaknem százesztendő asszony mesélte 1961-ben, hogy kislánykorában járt Szögliget faluban egy vak koldus, aki szerint valaha a társával ők falazták be a kincseket a szádvári várban. S azért vakították meg őket, ne tudják megtalálni. Oda van elásva a kincs, ahová Szent János napjának reggelén oda-süt a nap. Egy öregasszony szerint füvet sarlózott egy falubeli asszony a várban. Megnyílt előtte hirtelen egy ajtó, s belépve három kád kincset látott. Gyorsan szedett a ponyvájába, ám a harmadik kádban lévő, a szájában kulcsot tartó kígyótól megijedve elszaladt. Másnap a férjével ment föl, ám az ajtón belépve csak mohos köveket találtak. Egy másik falubeli ember egy nagy üst kincset talált. Szekérrel ment érte. Ám az úton hazafelé meghalt, s az üstben csak földet találtak. Nemsokára az ökrök is megdöglöttek...

A vár neve a „szár” (jelentése: ’kopasz’) melléknév képzős származékának és a „vár” (erősség) főnévnek az összetétele. A középkori névalak: „Szárd”. A név arra utalhat, hogy a hegy kopár lehetett a vár építésekor. Mára beerdősödött.

1264 előtt épült, a tornai erdőispánság váraként. IV. László király 1273 körül Tekes, sárosi ispán fiainak adta cserébe a nógrádi Jenő váráért. 1319-től ismét királyi vár.

1387-ben Zsigmond király a Bebekeknek adományozta. A 15. század közepén egy időre Komorowski Péter és cseh zsoldosai tartották megszállva.

Szapolyai Imre és Bebek Orsolya házassága révén a 15. század második felétől a Szapolyaiak birtoka lett.

Később újra a Bebekeké. A mohácsi csata utáni zűrzavaros időszakban Bebek Ferenc kezébe kaparintotta a várat, amit igyekezett megerősíteni. Innen indult balsikerű hadivállalkozására a füleki bég ellen, aki csapdát állított a gyanútlan magyaroknak. Az I. Ferdinánd király pártján álló Bebek fogságba került. Kiszabadulása érdekében hajlandó volt Izabella királyné hívéül szegődni, ezzel viszont magára vont a Habsburg-hatalom haragját. Schwendi Lázár vezetésével királyi sereg vette ostrom alá Szádvárt, amelyet Bebek György felesége, Patócsy Zsófia hősiezen védelmezett. Többheti ostrom után azonban kénytelen volt feladni.

1567-től királyi vár lett Szádvár. 1579-től a királyi kincstár többször elzálogosította. 1596-ban Dersffy Ferenc kapta zálogba. A 16. században Torna és Gömör vármegyében összesen 19 falu alkotta uradalmát.

A vár kútját a hegyben eredő forrás vize táplálta. A vár alatti barlangrendszerben nyáron is lehetett jeget tárolni (1567-es leírás).

1604-ben Bocskai István seregei könnyűszerrel foglalták el, mivel őrsége elmenekült.

Szádvár

Szádváron 1608-ban a serfőző helyiségben hat serfőző kádat leltároztak. 1695-ben az egyik pincében 38 hordó bort tároltak.

A Csákyaké lett 1606-ban, 1608-ban Báthori Gábor erdélyi fejedelem már Rákóczi Zsigmondnak adományozta, kárpótlásul, hogy lemondott javára az erdélyi fejedelemségről. A következő évtizedekben tulajdonjogaért a Csáky és a Pethe család folytatott hosszas pereskedést egymás ellen.

1644-ben eredménytelenül ostromolták I. Rákóczi György erdélyi fejedelem hadai.

Az 1682-ben készült leltár említette a Kerek bástyát, a Csonka bástyát, a Német bástyát és a kapu fölött való bástyát. Az ebédlőteremben négy olasz kárpit volt. Ekkoriban Thököly Imre kezén volt, de három esztendővel később ismét a Csákyak lettek benne az urak. 1690 körül lett az Esterházyak birtoka.

A katonai szempontból a királyi hadvezetés számára szükségtelessé vált erődítményt a bécsi kormányzat 1702-ben leromboltatta. A Veres bástya alatt meggyes és veteményeskert volt 1703-ban.

Erdővel benőtt hegycsúcson állnak egyre pusztuló, terjedelmes romjai.